

Svenska Föreningen för Limnologi

Vattendagarna 2002

Metaller och organiska miljögifter Förekomst och effekter i avrinningsområdet

26-28 november, Folkets Hus, Falun

Ett samarrangemang mellan

Svenska Föreningen för Limnologi
Falun Kommun
Länsstyrelsen Dalarnas län

FALU KOMMUN

INBJUDAN

Svenska Föreningen för Limnologi (SFL), Falu kommun och Länsstyrelsen Dalarnas län hälsar er välkomna till Vattendagarna år 2002 i Falun.

Årets Vattendagar, med stor relevans för hela Sverige, har temat "Metaller och organiska miljögifter - Förekomst och effekter i avrinningsområdet" och arrangeras på Folkets Hus i Falun. Under de två seminariedagarna kommer detta ämnesområde att belysas av representanter från våra viktigaste centrala myndigheter, liksom från ett stort antal forskningsverksamheter. Innehållet är främst biologi och kemi, men även historiska, juridiska och samhällsvetenskapliga aspekter kommer att belysas. Under en tredje dag ges möjlighet att delta i en exkursion till Falu gruva med omgivning.

Hela arrangemanget avhålls på Folkets Hus i centrala Falun. På onsdagskvällen har vi vår traditionella festmiddag på Grand Hotell med fin mat och tillfällen till dans. På Grand Hotell har vi också reserverat rum för flertalet besökare.

Denna inbjudan, anmälningsblankett, senaste nytt och annan information om SFL hittar du på vår hemsida;

www.biol.lu.se/limnologi/SFL eller www.limnologerna.org

OBS 1) Studenter och doktorander deltagar utan kostnad, se nedan; 2) Kallelse till årsmöte i SFL återfinnes nedan efter programmet.

Tid: Tisdag 26 och onsdag 27 november (exkursion den 28 november)

Plats: Falu Folkets Hus i centrala Falun, (ca 30 min taxi från Borlänge flygplats och gångavstånd, ca 10-15 min, från tågstationen i Falun).
Tel. 023-777 400, fax 023-106 88, mail info@falu.fh.se, hemsida <http://www.falu.fh.se/>

Logi: All rumsbokning sker genom Välkommen till Falun AB. Se anmälningsblankett.

Kostnad: SFL-medlemmar 890.- + moms / dag (inkl. lunch och kaffe)
Icke-medlemmar 1050.- + moms / dag (inkl. lunch och kaffe)
Medlemskap i SFL 100.- / år
Festmiddagen 275.- + moms / pers

Studenter och doktorander deltagar i år **gratis**, men betalar lunch (subventionerad studentlunch finnes) och festmiddag. Anmälan sker med blanketten (1 blankett/stud.). Studenter i forskar- och grundutbildning (ej vid "kursresa") kan **innan mötet** söka bidrag från SFL för att delta i Vattendagarna 2002 (OBS! resebidragsansökan att. sekr. Jan Herrmann, adress nedan) med upp till 50% av resekostnaderna, dock högst 500.- Utbetalning mot kvitton i efterhand. Vid ansökan om resebidrag bör följande uppgifter finnas med; sökandes namn, studieort, kurs/program, resesätt, kostnad studieort-Falun ToR, aktuell postadress, mail och telefon.

Anmälan: Anmälan görs direkt till Välkommen till Falun AB på bifogad blankett. Den är bindande, och bör vara inne senast 20 oktober.

Betalning: Konferensavgiften faktureras av Välkommen till Falun AB. <http://www.visitfalun.se/>

Vattendagarna 2002 i Falun

Tisdagen 26 november

09.30 – Registrering och kaffe/te med fralla

10.15 **Välkomna!** Jonas Fejes, ordförande SFL
Ordförande Falu Kommun

Metaller och organiska miljögifter – introduktion

ordf. Jonas Fejes

10.30 Sven Olsson, *Stora Kopparbergets
gruvmuseum*

Falu gruvas intressanta historia. Vad innebär
"Världsarvsutmärkelsen" ?

10.50 Olle Bergfors, *Dalälvens Vattenvårds-
förening, Leksand*

Dalälvens Vattenvårdsförenings (DVVF)
roll i vattenvårdsarbetet

11.10 Alf Lundgren, *Kemikalieinspektionen,
Stockholm*

Miljömålet "Giftfri miljö" - Ett konkret mål eller
en utopi?

Paus

11.50 Tommy Hammar, *Länsstyrelsen, Kalmar* Gamla synder

12.10 Dea Carlsson, *Naturvårdsverket, Stockholm* Nationell syn på återställning

12.30 Diskussion

12.45 – 14.00 Lunch

Metaller – förekomst och effekter i avrinningsområdet

ordf. Jan Herrmann

14.00 Joakim Ollén, *Lantmäteriverket, Gävle*

EU:s vattendirektiv – vadan och varthän?

14.20 Ulf Lindh, *Metallbiologiskt Centrum,
Uppsala*

Överskott eller brist på metaller – biologiska
konsekvenser

14.40 Kjell Johansson, *Naturvårdsverket och
Inst f Miljöanalys, SLU*

Är metaller fortfarande ett problem?

15.00 Stefan Löfgren, *Inst f Miljöanalys, SLU*

Luftutsläpp och försurning runt Falun i ett tusenårigt
perspektiv

Kaffepaus

15.40	Lennart Lindeström, <i>Miljöforskargruppen-ÅF, Kil</i>	Effekter av metaller i Dalälven - Är det dags att bilda miljöreservat?
16.00	Kaj Lax, <i>SGU, Uppsala</i>	Metallhalter i mindre vattendrag studerade i bäckvattenväxter
16.20	Maria Greger, <i>Botaniska inst. Stockholms Univ.</i>	Växters upptag av och respons på metaller
16.40	Björn Olav Rosseland, <i>NIVA, Oslo, Norge</i>	Biologiska effekter av metallföroreningar i akvatiska system
17.00	Summering av dagen; <i>Roger Olsson</i> , miljöjournalist	
17.30	SFL:s Årsmöte <i>Vi önskar GOD uppslutning från föreningens alla medlemmar! Var med och påverka vår framtida förening och vattendagar!</i>	
20.00	Middag med musikunderhållning	

Onsdagen 27 november**Metaller – förekomst och effekter i avrinningsområdet** (forts. fr föreg. dag)
ordf. *Stefan Löfgren*

08.30	Åsa Sjöblom, <i>Tema Vatten, Linköping</i>	Kan våtmarker rena lakvatten från gruvor?
08.50	Stefan Karlsson, <i>Naturvetenskap, Örebro Universitet</i>	Vattenkvalitet i Bersbo gruvområde fjorton år efter saneringen
09.10	Per-Erik Sandberg, <i>Länsstyrelsen, Falun</i>	Falun - Ett millennium av metallbelastning, en miljöhistorisk översikt
09.30	John Munthe, <i>IVL Svenska Miljöinstitutet AB, Göteborg</i>	Skogsbrukets betydelse för läckage av kvicksilver och metylkviksilver från skogsmark till vattendrag och sjöar
09.50	Markus Meili, <i>ITM, Stockholms Universitet</i>	Kviksilver i fisk: Nytt eller gammalt?
10.10	Diskussion	

Kaffepaus**Organiska miljögifter – förekomst och effekter i avrinningsområdet***ordf. Peder Eriksson*

- 10.50 Leif Norrgren, *Inst f patologi, SLU Uppsala* Hormonliknande kemikaliers effekter på fisk
- 11.10 Britta Sundelin, *ITM, Stockholms univ.* Miljöövervakning med hjälp av variabler för hormonell utveckling och reproduktion hos kräftdjur
- 11.30 Kjell Leander, *Företagarnas Folkhögskola, Leksand* Ljus över Molnbyggen, ett hittills okänt biologiskt fenomen i näringsfattiga vatten kan vara förklaringen
- 11.50 Diskussion

12.10 - 13.20 Lunch**Organiska miljögifter – förekomst och effekter i avrinningsområdet (forts.)***ordf. Willem Goedkoop*

- 13.20 Gudrun Bremle, *Länsstyrelsen, Jönköping* Så många ämnen - så lite resurser
- 13.40 Karl Jan Aanes, *NIVA, Oslo, Norge* Övervakning av bekämpningsmedel i Norge – effekter på bottenfauna i sjöar och vattendrag
- 14.00 Per Larsson, *Ekotox. avd., Lunds Univ.* Ackumulering av miljögifter i sjöar
- 14.20 Olof Berglund, *Limnol. avd., Lunds Univ.* Primärproduktion predikterar miljögifter i floder

Kaffepaus

- 15.00 Jenny Kreuger, *Markvetenskap, SLU Uppsala* Övervakning av bekämpningsmedel – växtskydd eller hot mot svenska vatten
- 15.20 Lina Wendt-Rasch, *Ekotox. avd., Lunds Universitet* Bekämpningsmedel och algblomningar – Finns det någon koppling
- 15.40 Linn Persson, *ITM, Stockholms Universitet* Att mäta löslighet av organiska miljögifter i lakvattenkontaminerat grundvatten
- 16.00 Summering av dagen; *Roger Olsson, miljöjournalist*
- ca 16.20 Jonas Fejes, *ordf. SFL* Avslutning

Exkursionsprogram

Torsdagen 28 november

Exkursion ledd av Kristina Harsbo, Falu Kommun, och Per-Erik Sandberg, Länsstyrelsen i Dalarna.

08.30 Exkursion till Falu gruva med omgivning.

Brytningen av kopparmalm i Falu gruva pågick i åtminstone ett årtusende innan gruvan stängdes 1992. Kopparframställningen, vilken nådde sin höjdpunkt under 1600-talet då huvuddelen av världens kopparframställning kom från Falun, gav stora utsläpp av försurande svaveldioxid och metaller. Falun låg under århundraden insvept i en stickande roströk som tog död på all vegetation i omgivningen.

Hur ser miljön ut idag i Falun?

Under en tre timmars bussresa i Falu gruvans omgivning kommer vi bl.a. att se på följande;

- Falu gruva (besöksgruvan) – vi upplever den historiska miljön på 60 meters djup.
- Tisken – en sjö fylld med surt/metallrikt sediment ... och löktåg.
- Vegetationsskador på Galgberget i anslutning till Falu gruva.
- Pågående efterbehandlingsåtgärder för gruvavfall
 - Täckning av sandmagasin
 - Urlakning, kalkfällning och täckning av kisbränder
 - Rening av gruvans länshållningsvatten.

11.45 Exkursionen avslutas – bussar direkt till Falu central för tågresenärer.

Kallelse till Ordinarie årsmöte i Svenska föreningen för Limnologi (SFL)

Tid: Tisdag 26 november 2002, direkt efter första dagens föredrag, dock senast 17.30

Plats: Falu Folkets Hus, Falun

- Prel. dagordning:**
1. Mötets öppnande
 2. Val av årsmötesordförande, sekreterare och justeringspersoner
 3. Årsmötets stadgeenliga utlysande
 4. Styrelsens verksamhetsberättelse
 5. Revisionsberättelse
 6. Frågan om ansvarsfrihet för styrelsen
 7. Val av styrelse för kommande verksamhetsperiod
 8. Val av valberedning för kommande verksamhetsperiod
 9. Val av revisor samt suppleant för kommande verksamhetsperiod
 10. Fastställande av medlemsavgift för kommande verksamhetsperiod
 11. Övriga frågor
 12. Mötets avslutning

Jonas Fejes

Jonas Fejes, ordförande SFL

Mer information om Vattendagarna 2002 kan erhållas från

Jonas Fejes, IVL, Stockholm, 08 - 598 56 339, jonas.fejes@ivl.se

Willem Goedkoop, SLU, Uppsala, 018-67311, willem.goedkoop@ma.slu.se

Jan Herrmann, Högskolan i Kalmar, 391 82 Kalmar, 0480 - 44 73 24, jan.herrmann@hik.se

Peder Eriksson, Limnologiska avd. Lunds Universitet, 046-2223752, peder.eriksson@limnol.lu.se

Jonas Svensson Våtmarkscentrum, 035-167 385, jonas.svensson@set.hh.se

Ansökan om resebidrag för studenter och doktorander för deltagande i Vattendagarna 2002 skickas till;

Jan Herrmann, Högskolan i Kalmar, 391 82 Kalmar

Tfn 0480 - 44 73 24, Mail jan.herrmann@hik.se

VÄLKOMNA!!!